Daha firavan gələcək naminə daha güclü BMT

Baş Katibin nəzəri baxışı

Qarşıda duran maneələr insanı dəhşətə gətirir. Lakin Birləşmiş Millətlər Təşkilatı fəaliyyətinin müxtəlif mərhələlərində sübut etmişdir ki, hər hansı problemi həll etmək üçün BMT dəyişmək iqtidarındadır. 2008-ci il BMT-nin fəaliyyətində yeni cığır açmaqla suayırıcı rolunu oynayacaq. Belə ki, bu il daha çox ehtiyacı olan insanlara kömək üçün müsbət nəticələrin əldə olunması və qlobal məhsulların müdafiəsi sahəsində tam məsuliyyətlə yanaşmaqla BMT-nin fəaliyyətinin gücləndirilməsində dönüş nöqtəsi olacaqdır.”

Səlahiyyət müddəti dövründə Baş Katib üç əsas məqsədə çatmağı nəzərdə tutur. O, təşkilatın qarşıda duran öhdəliyi kimi aşağıdakı məqamları müəyyən etmişdir: Birincisi, Biz daha çox ehtiyacı olan insanlara kömək üçün müsbət nəticələr əldə etməliyik; İkincisi, qlobal məhsulların müdafiəsi ilə məşğul olmalıyıq və Üçüncüsü tam məsuliyyətlə daha güclü BMT yaratmalıyıq.

1 Daha çox ehtiyacı olan insanlara kömək istiqamətində müsbət nəticələrin əldə edilməsi

BMT-nin normalar və prinsiplər yaradılması və beynəlxalq münasibətlər üçün çərçivə planının hazırlanması baxımından uzun və fəxr edilə biləcək tarixi vardır. Təşkilat bu işləri davam etdirmək iqtidarındadır və davam etdirməyi labüddür. Lakin biz elə bir eraya qədəm qoymuşuq ki, hazırkı dövrdə BMT-nin geniş siyahılı xidmətlərinə dünyanın bir çox hissələri daha çox ehtiyac duymaqdadır.

Tarixin belə bir dövründə, BMT-nin ən böyük vəzifəsi dəqiq prioritetlər işləyib hazırlamaqla, həmçinin maliyyə, insan resursları və siyasi resursları səfərbər etməklə daha çox ehtiyacı olan insanlara kömək istiqamətində konkret müsbət nəticələr əldə etməkdir.

Dünyanın daha çox çiçəklənməsi, ədalətli və dayanıqlı olması istiqamətində müsbət nəticələrin əldə olunması

- Dünya inkişaf etdikcə fövqəladə hallarla üzləşir. Təxminən bir milyard insan yoxsulluq içində yaşayır və gündəlik ac həyat sürür.

- Minilliyin İnkişaf Məqsədlərinə (MİM) nail olmaq üçün biz Afrikaya xüsusi diqqət ayırmaqla qlobal olaraq yeni strategiyalar işləyib hazırlamalı və bu baxımdan səylərimizi artırmalıyıq.

»» 2008-ci il sentyabr ayında keçiriləcək MİM-lərə həsr olunmuş yüksək səviyyəli toplantıdan sonra bu istiqamətdə səylərimizə yenidən təkan verəcək və inkişaf naminə həqiqi qlobal əməkdaşlığı gücləndirəcək yeni üsulları araşdırmalıyıq.

Dünyanı daha təhlükəsiz etmək istiqamətində müsbət nəticələrin əldə olunması

- BMT-nin Sülhməramlılıq Fəaliyyəti üzrə Departamentinin gücləndirilməsi və Sahəyə Dəstək Departamentinin yaradılması o deməkdir ki, BMT münaqişələr baş verdiyi hallarda cavab tədbirləri görməyə hazırdır, lakin qeyd etmək lazımdır ki, bu işdə müvəffəqiyyət Üzv Ölkələrin siyasi dəstəyindən və töhfəsindən asılıdır.

- Biz dayanıqlı sülh proseslərinin dəstəklənməsində bacarıqlarımızı gücləndirməli və BMT-nin daha əhatəli və daha səmərəli yanaşmasını işləyib hazırlamalıyıq.

- BMT-ni qlobal sülh quruculuğunun mərkəzi etmək çoxillik layihədir. Biz münaqişələrin təkrarlanmasının qarşısını almaq istiqamətində BMT-nin ölkələrə kömək etmək iqtidarında olmasını təmin etməliyik.

Dünyanı daha ədalətli etmək istiqamətində müsbət nəticələrin əldə olunması

- 2008-ci il İnsan Hüquqları haqqında Ümumi Bəyannamənin və Soyqırım Konvensiyasının 60 illiyi ilə əlamətdardır. Biz aşağıda qeyd edilən işləri davam etdirməliyik :

»» Ən qısa müddətdə dünyadakı bütün insanlar üçün insan hüquqlarını təmin etmək.
»» İnsan hüquqlarını işimizə inteqrasiya etmək.
»» İnsan Hüquqları Şurasının cəmiyyətin tələblərinə yüksək səviyyədə cavab verdiyini təmin etmək.
»» Soyqırımların qarşısını almaq və müdafiə olunmaq üçün real addımlar atmaq.
»» Qanunun aliliyini irəli çəkmək.

Bütün dünyada münaqişə və təbii fəlakətlərdən zərərçəkənlərə kömək istiqamətində müsbət nəticələrin əldə edilməsi

- Humanitar yardımın daha effektiv, əvvəlcədən ehtimal edilən və hesabatlı olması zəruridir.

- Humanitar yardım tədbirləri bizim BMT-dən kənar əməkdaşlarımızla birgə iş aparmağımız vasitəsilə möhkəmləndirilməlidir.

- Biz ehtiyacları qiymətləndirmək, onları vacibliyinə görə sıralamaq və bu ehtiyacları ödəmək üçün resursların araşdırılmasına kömək etmək məqsədilə öz bacarıqlarımızı gücləndirməliyik.

- Biz tam cavabdeh və təchiz olunmuş Mərkəzi Fövqəladə Yardım Fondunun qurulmasını təmin etməliyik.

Həm ölkə daxilində həm də regional və qlobal səviyyədə vahid çərçivədə çalışaraq müsbət nəticələrin əldə edilməsi

- İşimizin hər bir sahəsində vahid çərçivədə müsbət nəticələrin əldə olunmasına çalışmaq BMT-nin tam potensialının aşkar edilməsi üçün vacibdir. BMT sistemi nə qədər əlaqəli işləyərsə bir o qədər daha çox nəticə əldə oluna bilər və əldə olunacaq.

- Gender perspektivi də daxil olmaqla bütün sistemin əlaqəli işləməsi üçün Baş Assambleyanın fəaliyyəti tələb olunur.

2. Qlobal Ərzağın təhlükəsizliyi.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatı dünyanın hər yerində, hər bir insana təhlükə yaradan qlobal hədələrə qarşı mübarizədə özünəməxsus yer tutur.

Bu çağırışlar bütün Üzv Dövlətlərə və onların əhalisinə təsir etməsi təbiətcə keçicidir və hamısının iştirakı olmadan həll edilə bilmir.

Çoxtərəfli mandatı olan universal təşkilat kimi, BMT bütün dövlətlər tərəfindən kollektiv fəaliyyəti sürətləndirmək və yeni çoxtərəfli – şərikli alyansların qurmaq kimi güclü müqayisəli üstünlüyə malikdir. Heç bir forum bu məsələlərin effektiv olaraq qlobal səviyyədə qanuni ünvanlanmaq mexanizminə malik deyil.

Bizim müraciətimiz aydındır: bizim ümumi çağırışımızın effektivliyindən asılı olaraq bütün ölkələr birlikdə ya inkişaf edəcək, ya da məhv olacaqlar.

İqlim dəyişikliyi başqa çağırışlardan fərqli olaraq, hamımızdan israrlılıq hissi ilə birgə işləməyimizi tələb edir.

- 2007-ci il dekabr ayında, Balidə Partiyaların Birləşmiş Millətlər İqlim Dəyişikliyi üzrə Struktur Konvensiyası Konfransında razılıq kimi, biz 2009-cu ildə yeni çoxtərəfli razılaşma üzrə danışıqların yekunlaşmasında səylərimizi artırmalıyıq.

- BMT edəcək:
    1. Partiyalar arasında uğurlu danışığın gücləndirilməsinə yardım
    2. Mövcud mandatların yerinə yetirilməsində və gələcək tətbiqi ehtiyacların yüksəlməsində hazırlığında inkişafa nail olması üçün yardım
    3. Qlobal özünüdərkin və dostcasına davranışın inqilabında yardım
- İqlim dəyişikliyi ilə inkişaf arasında münasibət həlledicidir və hər iki tərəfdə bunun üçün fəaliyyət aparılmalıdır.

Qlobal sağlamlıq bizim zamanımızın ən böyük çağırışıdır, amma biz müraciət etməliyik.

- BMT pandemiya hədəsinə qarşı çağırışda mərkəzi rol oynayır.
- Ana və uşaq ölümünün qarşısının alınması, QİÇS-ə qarşı mübarizə, malariya, vərəm və dünya yoxsullarının xəstəlikləri Minilliyin İnkişaf Proqramına nail olmaqda ilkin şərtlərdir.
- Səhiyyə işlərində böhranları əlavə etməklə, funksional və mümkün ola bilən səhiyyə sisteminin qurulması inkişafda əsas mərkəzdir.
- Biz BMT sistemi, milli hökumətlər, özəl sektor və vətəndaş cəmiyyəti arasında əlaqəli fəaliyyəti təmin etməliyik.

Terrorizm beynəlxalq sülh və təhlükəsizliyə əsas ciddi hədələrdən biri təşkil edir və bu bütün xalq və bütün insanlara olan hədədir.

- Birləşmiş Millətlər Terrorizmə Qarşı Mübarizə Strategiyası Baş Assambleya tərəfindən 2006-cı ildə yekdilliklə qəbul edilib, tam və gecikmə olmadan yerinə yetirilməlisini nəzərdə tutur.
- Üzv Dövlətlər regional təşkilatlar da daxil olmaqla, milli, ikitərəfli və çoxtərəfli əsasda Strategiyanı yerinə yetirməlidirlər.
- Terrorizmə qarşı müfəssəl konvensiya üzrə qəti razılaşma vasitəsilə kollektiv fəaliyyət daha da güclü ola bilər.

Biz tərksilah və yayılmağa qarşı öz kollektiv çağırışımızı yenidən birləşdirməliyik. Bu o deməkdir ki:

- Nüvə tərksilah və yayılmamağının genişləndirilməsində uzunmüddətli çıxılmaz nöqtənin tapılmasında müraciətin edilməsi.
- Kiçik və yüngül silahların yayılmasında fəlakətə qarşı mübarizəsində cəhdlərin artırılması.
- Sui-istifadə risklərinin azaldılması ilə 2005-ci il dünya liderlərinin inkişaf etməkdə olan ölkələrdə bio-texnologiyanın faydalılığını təbliğ etməsini daha da qaldırmaq.

3. Tam məsuliyyətlə daha güclü BMT təşkil etmək.

Məsuliyyət BMT və onun Üzv Dövlətləri üçün fundamental təşkilat prinsip və əməliyyat bələdçiliyi kimi baxılmalıdır. Öz məsuliyyətlərini lazımınca yerinə yetirən oyunçularının olduğu təşkilat əhəmiyyətli dərəcədə güclü olacaqdır.
Məsuliyyət bizə nümayəndə göndərənlərə də şamil edilir: bizim fəaliyyətimiz xüsusilə kasıb və daha çox zəiflərin nəzərə alınması deməkdir.

Tam məsuliyyətə nail olmaq üçün katiblik tələb edir:

- Tamaşa, razılıq və bütövlüyü cəmləyən müasir, şəffaf, məntiqi əsaslı Təşkilat
- Yüksək ixtisaslı, çevik və çox tapşırıqlı iş
- Karyera yaratmaq və imkanların genişləndirilməsi
- Daha da məsuliyyətlilik və iş yoldaşlarının dəstəklənməsi
- Ədalət inzibatçılığı üçün effektiv sistem
- Daha yaxşı informasiya və kommunikasiya texnologiyaları.

Katibliyin Üzv Dövlətlərə olan məsuliyyətini gücləndirmək üçün, biz etməliyik:

- Öz mandatlarımızı saxlamaq üçün işləmək və təqdim etmə
- Öyrənilən dərsləri axıra çatdırmaq və qiymətləndirmə yolu da daxil olmaqla, öz davranışlarımıza və nəticələrə məsuliyyət daşımaq
- Öz etik normaların bütün tərəflərinə riayət etmək, risk idarə edilməsinin möhkəmləndirilməsində güclənmə və Müstəqil Audit Məsləhət Komitəsində işləmək.

Bizə Üzv Dövlətlərin Təşkilat və bir-birilərinə qarşı məsuliyyətini bu yollarla lazımdır:

- Yenilənmiş və müdafiə edilmiş Üzv Dövlətin siyasi və maliyyə cəhətdən dəstəklənməsinin BMT-nin verdiyi mandatla tarazlaşdırılması.
- BMT məntəqələri və BMT heyətinin ümumdünya təhlükəsizliyinin qorunmasında məsuliyyəti artırmaq.
- Hökumətlərarası səviyyədə institusional islahatları yerinə yetirmək və möhkəmləndirmək - bu xüsusilə, İnsan Hüquqları Şurası, Sülhyaratma Komissiyası və EKOSOS dəyişiklərinin möhkəmləndirilməsində lazım olur.
- Təhlükəsizlik Şurası islahatı üzrə müzakirənin irəli sürülməsi
- Hökumətlərarası orqanların qətnamələri kimi, BMT konfrans və sammitlərinin nəticələri inkişaf etdirmək

Katiblik və Üzv Dövlətlərin ümumi ictimaiyyətə olan məsuliyyəti aşağıdakı yollarla təkmilləşdirilir:

- Qərar qəbul etməkdə daha böyük açıqlıq və şəffaflıq
- Tərəfdaşlar və növbətçilər kimi Təşkilatın işinə vətəndaş cəmiyyətinin cəlbinin genişləndirilməsi